

Arstiabist Rāpinas läbi kolme sajandi

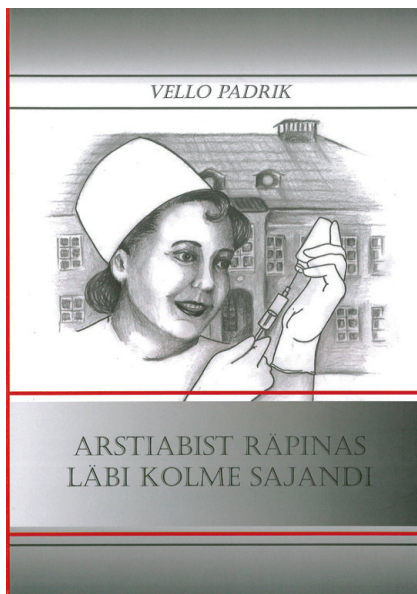
Eduard Viira – Eesti Seniorkirurgide Selts

Arstiabist Rāpinas läbi kolme sajandi. Koostaja Vello Padrik. Rāpina, Rāpina Vallavalitsus, 2013, 170 lk.

12. juulil 2013 Eesti Seniorkirurgide Seltsi koosolekul Tartus ja 13. juulil 2013 Rāpina vallamajas toimus raamatu „Arstiabist Rāpinas läbi kolme sajandi“ esitlus. Raamatu koostaja Vello Padrik töötas pärast Tartu ülikooli lõpetamist alates 1963. aastast 11 aastat Rāpinas kirurgina ja kirurgiaosakonna juhatajana, seejärel aastatel 1975–2002 Tartus onkokiirurgina.

Raamatu väljaandjaks on Rāpina vallavalitsus. Raamatu ilmumist toetasid SA Rāpina Kultuurkapital, AS Rāpina Haigla, AS Põlva Haigla, OÜ Rāpina Apteek, Eesti Kultuurkapitali Põlvamaa eksperdirühm. Raamatu valmimisse panustas lisaks Vello Padrikule võimekas meeskond: toimetaja Aili Norberg; konsultant, ajaloolane, Tartu Ülikooli emeriit-professor Jüri Ant; saksa keele tõlk Siiri Raitar, kujundaja ja küljendaja Eneken Moorlat, kaanekujundaja Jane Raud, projektijuht ja nõustaja Eva Saar. Raamatu valmimist ja ilmumist toetas igati Rāpina vallavanem Teet Helm.

Raamat annab ülevaate tervishoiu olukorrast ja arstiabi saamise võimalustest Rāpina kihelkonnas 19. sajandi esimesest poolest tänapäevani. On märkimisväärne, et ühel ääremaa kihelkonnal on olnud nii pikk arstiabi ajalugu. Aastatel 1840 kuni 1889 töötas Rāpinas pidevalt kihelkonnaarstina, maa-arstina, vabalt praktiseeriva arstina või vabrikuarstina 11 baltisaksa soost arsti. Neist pikemat

aega, peaaegu veerand sajandit töötas kihelkonnaarstina dr Alexander Lackschewitz. Tema töötamise ajal 1861. aastal avati Rāpinas apteek, mis on Lõuna-Eestis vanim tänaseni pidevalt töötanud maa-apteek. Lackschewitzi algatusel ja kaasabil see ilmselt toimus, sest arsti tegevust tõhustas oluliselt apteegi olemasolu tema tegevuspiirkonnas. 1875. aastal viidi arstipunkt Rāpinast Friedholmi (Rahumäe) mõisa. Seal avati 10 voodikohaga haigla. Samas elas oma doktoraadis ka A. Lackschewitz ise. 1909. aasta andmeil olid doktoraat ja haigla juba Rāpinas.

Eesti Vabariigi ajal likvideeriti Rāpina haigla ja haigeid hakati vastu võtma Võru linnahaiglas. Esimeseks eesti soost arstiks, kes töötas 1914. aasta suvel kolm kuud vabalt praktiseeriva arstina Rāpinas, oli dr Gustav Kroll. Ta sündis 3. mail 1886 Vastse-Kuuste vallas Tartumaal ning töötas hiljem Tartu linnaarstina.

On üpris tavatu, et 1955. aasta kasinates tingimustes alustas 30. juunil 1955 ühe väikese Eesti maaasula haiglas tööd statsionaarne kirurgiaosakond ja oli veerand sajandit kogu Põlvamaa kirurgilise arstiabi keskuseks. Seepärast on raamatus erilist tähelepanu pööratud kirurgiaosakonna ajaloole ning seal töötanud kirurgidele ja õdedele. Eraldi peatükk on kirurgilise ravi alustamisel ja kirurgilise tegevuse algusaastatel hindamatut abi ja toetust osutanud Tartu tippkirurgidest Erik Siliksaarest, Rein Purrest, Heino Eduard Kokast, Heiki Kasest ja Gottlieb Johannes Tulminist. Tavatu oli ka see, et tervelt 20 aastat asus Rāpinas kogu Põlvamaa arstiabi keskus – Põlva rajoonihaigla.

Põhjaliku loo Rāpina valla jaoskonnaarstist dr Georg Kangrost ja tema abikaasast Lindast on raamatusse kirja pannud koduloohuviline Uno Jüris. Oma elu- ja tööloo ning mälestused on kirja pannud Rāpinas töötanud väga erinevate erialade arstid alates 1955. aastast ning nende inimeste kirjutiste kaudu avaneb ajastut iseloomustav pilt tervishoiust ja arstiabist.

Rāpina haigla tegevust aastatel 1991–2001 on raamatus põhjalikult tutvustanud tollane paarist dr Andrei Saitšuk. AS Rāpina Haigla juhatuse esimees dr Miia-Kersti Sultsmann on kirjeldanud Rāpina haigla tegevusi 21. sajandi esimesel kümnendil. Rāpinas tänaseni tegutsenud Lõuna-Eesti vanima maa-apteegi ajalugu on tutvustanud apteegi juhataja proviisor Malle Rätsep.

eduardviira@hot.ee